

Arşiv Belgelerine Göre XVII-XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde Yaşanan Depremler

Murat Polat¹

Öz

Depremler jeolojik olaylardır. Depremler şiddetlerine göre insanların yaşamlarını olumsuz etkilemiştir. Osmanlı Devleti zamanında birçok deprem meydana gelmiştir. Osmanlı halkı, meydana gelen bazı depremleri küçük kıyamet şeklinde adlandırmıştır. Bu çalışmanın amacı; Osmanlı döneminde meydana gelen depremlerin yeryüzüne etkisini, depremlerle birlikte yalan ve asılsız haberlerin yayılmasını, depremleri kendisi için fırsata çevirmeye çalışan bazı kişileri, devletin deprem afeti karşısındaki refleksini, halka karşı tutumunu, halkın deprem karşısındaki psikolojik ve sosyolojik davranış biçimlerini, devletin vatandaşlarına yardımını, halkın birbirleriyle olan yardım ve dayanışmasını arşiv belgelerini kullanarak ortaya koymaktır. Depremle birlikte tahrip olan sanatsal ve tarihî değeri yüksek olan yapıların onarımına devletin yaklaşımı, depremde meydana gelen can ve mal kayıplarının tespitinde devletin izlediği yol arşiv vesikaları ışığında incelenecektir. Depremlerde zarar gören camilerin genellikle cami vakıflarıyla onarılmıştır. Depremden dolayı kamusal alan olan kaleler zarar gördüğünde resmî görevlilerin dışında halk da kale onarımına yardım etmiştir. Çalışmada XVI-XVII. Yüzyıllar arasında Osmanlı Devleti'nde İstanbul, İzmir, Edirne, Rodos, İnebahtı, Malatya, Amasya, Erzincan, Filibe, Bozcaada, Koritos, Şam, Van, Teke Sancağı'nda yaşanmış depremler incelenmiştir. Depremde tahrip olan ya da yıkılan kiliselerin onarımına ve depremde zarar gören gayrimüslim halkın zor durumuna karşı devletin tutumu arşiv belgeleriyle sunulacaktır. Osmanlı coğrafyasında yıkıcı bir deprem olduğunda devlet halktan aldığı vergileri ertelediği ya da almadığı belgelerle ortaya konulmuştur. Araştırmada; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşiv Başkanlığı Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı bünyesinde bulunan arşiv vesikaları kullanılmıştır. Bugüne kadar Osmanlı toplumunda yaşanan depremlerle ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Ancak Osmanlı toplumunda yaşanan depremler, bütüncül bir yaklaşımla ele alan bir müstakil çalışma yapılmamıştır. Bu çalışmayla birlikte Osmanlı Devleti'nde yaşanmış olan depremler dört ana başlık altında işlenerek bütüncül bir tablonun ortaya konulması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Tarihte Depremler, Osmanlı Devleti'nde Deprem, Deprem travması, Depremlerin sosyal hayata etkisi, Afet, Osmanlı Devleti'nde yaşanan depremler

Polat, Murat (2024). Arşiv Belgelerine Göre XVII-XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde Yaşanan Depremler, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 13 (3), 1658-1673.

<https://doi.org/itobiad.1440819>

Geliş Tarihi	21.02.2024
Kabul Tarihi	25.09.2024
Yayın Tarihi	30.09.2024
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye, osmaniyeimuratspolat@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8089-5876

2024, 13 (3), 1658-1673 | Research Article

Earthquakes in the Ottoman Empire in the 17th-18th Centuries According to Archive Documents

Murat Polat¹

Abstract

Earthquakes are geological events that have negatively impacted human lives depending on their magnitude. Numerous earthquakes occurred during the Ottoman Empire, with some being referred to by the Ottoman people as "small apocalypses." This study aims to explore the impact of earthquakes during the Ottoman period on the earth's surface, the spread of false and misleading information during such events, individuals who sought to exploit these disasters for personal gain, the state's response to earthquake disasters, and its attitude towards the affected populace. Additionally, the psychological and sociological behaviors of the people in response to earthquakes, the state's assistance to its citizens, and the mutual aid and solidarity among the public are examined using archival documents. The study also investigates the state's approach to repairing artistic and historically significant structures damaged by earthquakes, and the methods employed by the state to assess the loss of life and property caused by these disasters, as evidenced by archival records. Mosques damaged during earthquakes were typically repaired using mosque foundations, and when public structures such as fortresses were harmed, civilians, alongside official personnel, contributed to their restoration. This study specifically examines earthquakes that occurred in the 16th and 17th centuries in the Ottoman Empire, focusing on regions such as Istanbul, Izmir, Edirne, Rhodes, Inebahti, Malatya, Amasya, Erzincan, Plovdiv, Bozcaada, Koritos, Damascus, Van, and the Teke Sanjak. The state's attitude towards the repair of churches damaged by earthquakes and the plight of the non-Muslim population affected by these disasters will also be presented through archival documents. It is demonstrated through records that in the event of a devastating earthquake, the state either postponed or waived taxes collected from the public. The research utilizes archival documents from the Presidency of the Republic of Turkey, Directorate of State Archives, Department of Ottoman Archives. Although numerous studies have been conducted on earthquakes in Ottoman society, no comprehensive study has yet been carried out that approaches these events holistically. This study seeks to present a comprehensive overview of the earthquakes that occurred in the Ottoman Empire by addressing them under four main categories.

Keywords: Earthquake, Earthquakes in History, Earthquake in the Ottoman Empire, The impact of earthquakes on social life, Disaster, Earthquakes experienced in the Ottoman Empire.

Polat, Murat (2024). Earthquakes in the Ottoman Empire in the 17th-18th Centuries According to Archive Documents, *Journal of the Human and Social Science Researches*, 13 (3), 1658-1673.
<https://doi.org/itobiad.1440819>

Date of Submission	21.02.2024
Date of Acceptance	25.09.2024
Date of Publication	30.09.2024
*This is an open access article under the CC BY-NC license.	

¹ Assistant Professor, Kahramanmaraş İstiklal University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of History, Kahramanmaraş, Türkiye, osmaniyelimuratpolat@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8089-5876

Giriş

Doğal afet insanların yaşadığı yerde gerçekleşen, oluşması önlenemeyen, oluştuğunda durdurulamayan, sosyal hayatı normal akışından çıkartarak çok sayıda can ve mal kaybına sebep olan olayların adıdır (Aslaner ve Çolak, 2023, s.333). Deprem, faylar, volkanik patlamalar ve büyük boyutlu çöküntülerin oluşmasıyla ortaya çıkar (Görür, 2020, s.15). Depremde insanların hareket tarzları ve davranışları değişebilmektedir. Deprem olduktan sonra insanların hareket tarzlarının değişmesinde depremin ne kadar etkisi olduğunu anlamak elbette kolay bir durum değildir. Hele hele resmi tarih vesikalarında deprem sonrası insanların hareket tarzlarını tespit edebilmek hiç kolay bir iş değildir. Bir doğa olayı olarak deprem; insanları korku ve dehşete düşüren olaylar arasındadır. Depremin şiddeti, yapmış olduğu tahribat insanlarda ve toplumlarda korkuyu arttırabilmektedir. Altı yüzyılı aşkın bir süre hüküm sürmüş olan Osmanlı Devleti çeşitli zamanlarda depremlerle karşılaşmıştır. Yedi adadan biri (cezire-i seb'a) olan Ayamavra Adası'nda meydana gelen depremde ada tamamen suya batmıştır. İnsanı hayret, korku ve dehşete düşüren bu olay karşısında Sultan II. Mahmut şaşkınlığını gizleyemeyerek "Subhanallah bu da; bir nev'-i diğér. Hak Teâlâ devlet-i aliyyemizi âfât-ı semâviye ve arzıyeden masûn ve mahfuz eyleye âmin." (BOA. HAT. 892.39373) demekten kendisini alamamıştır. Bu çalışmada XVII-XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nin İstanbul, İzmir, Edirne, Rodos, İnebahtı, Malatya, Amasya, Erzincan, Filibe, Bozcaada, Koritos, Şam, Van, Teke Sancağı'nda meydana gelen depremler incelenerek devletin ve Osmanlı halkının depreme nasıl bir refleks gösterdiği ortaya konularak literatüre katkı sağlanacaktır.

Osmanlı Devleti'nin birçok sancağında meydana gelen depremlerde tahrip olan kamusal alanlar ve stratejik yerlerin tamiri devlet tarafından önemli görülmüştür. Depremden kaleler (BOA. A. DVNS. MHM. d. 78.708.), camiler (BOA. TS. MS. e. 670.37), hanlar, ambarlar (BOA. TS. MS. e. 670.31; BOZ. AE. SSLM. III. 202. 12076.), hükümet konakları (BOA. ŞD. 1380.12; BOA. ŞD. 1645.22) öncelikli olarak tamir ettirilen yerler arasındaydı. Deprem sonrasında Osmanlı hükümet akli ve Osmanlı halkının depreme yaklaşımı birbirinden farklı farklıdır. Devlet, depremi farklı açılardan değerlendirerek depreme yaklaşımını güvenlik, Osmanlı halkı ve kültürel mirası korumak çerçevesinde değerlendirmiştir. Osmanlı halkı depreme öncelikle canını kurtarmak sonrasında malını kurtarmak şeklinde tepki vermiştir. Osmanlı halkının deprem anında ve hemen sonrasındaki vermiş olduğu refleks büyük korku, atak, kaygı şeklinde olmuştur. Osmanlı halkı, depremde kamusal alanda kendisine ihtiyaç duyulmuşsa ve deprem nedeniyle arama, kurtarma ve tamir etme işlerinde çalışması gerekiyorsa bu konuda inisiyatif de almıştır. Ancak depremlere verilen tepkiler zamana, depreme ve şartlara göre değişiklik göstermiştir.

Bu çalışmaya başlamadan önce Osmanlı Devleti'nde İstanbul, İzmir, Edirne, Rodos, İnebahtı, Malatya, Amasya, Erzincan, Filibe, Bozcaada, Koritos, Şam, Van, Teke Sancağı'nda yaşanmış depremlerle ilgili arşiv belgeleri incelenmiştir. İnceleme sonucunda Osmanlı Devleti'nde ortaya çıkan depremlerle ilgili yapılan çalışmalarda halkı ilgilendiren konularda bütüncül bir yaklaşım sergilenmediği görülerek Osmanlı Devleti döneminde yaşanan depremler halk ve devlet açısından incelenmiştir. Yaşanan depremlerde kötü niyetli kişilerin depremi suiistimal etmeleri ve asılsız yalan haberleri nasıl yaydıkları konusu da çalışmamızın sınırları içerine dâhil edilmiştir. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi envanterinde bulunan depremlerle ilgili XVII-XVIII.

yüzyıla ait belgeler taranarak transkripti yapılmış ve çalışmada bu belgelerden yararlanılmıştır.

Deprem doğal afetler arasında insanı en çok etkileyen, insan ve toplum ve kent hafızasında kalıcı izler bırakan bir olgudur (Lemi, 2012, s.2). Türkiye Alp Himalaya deprem kuşağında (Ekici, 2023, s.11), aktif faylarla dolu (Görür, 2020, s.14) bir konumda olması nedeniyle depremlerin olması kaçınılmaz bir durumdur. Hitit İmparatorluğu'nun birçok şehrindeki yıkım, savaşlar nedeniyle değil, depremler nedeniyle meydana gelmiştir (Dreves, 2014, s.36, 37). Tarihsel kayıtlar Anadolu'da birçok yıkıcı depremin olduğunu göstermektedir. Osmanlı Devleti de konuşlandığı yer itibarıyla depremlere maruz kalmıştır. Yaşanılan depremlerin devleti ilgilendiren yönleri olduğu gibi kişileri ve toplumu da ilgilendiren yönleri bulunmaktadır.

Bu çalışmada Yazma Eserler Genel Müdürlüğü'ne bağlı Konya Yazma Eserler Kütüphanesi'nden temin edilen Ahmet bin Recep Elkostantini'nin *Risale-i Zelzele*, M. Aslener ve F. Çolak'ın "Cumhuriyet Döneminde İzmir'de Yaşanan 6 Büyüklüğü ve Üzeri Depremler", R. Dreves'in *Tunç Çağı'nın Sonu Askerî Değişim ve Antik Akdeniz'de Çöküş*, N. Görür *Türkiye'de Deprem Az Gittik Uz Gittik*, Lemi Akın "İlk Müstakil Deprem Kitabı: Risale-i Zelzele", S. Tansel *Sultan II. Bayezit'in Siyasî Hayatı*, H. Yekbaş'ın *Malatyalı Necati Divanı*'ndan yararlanılmıştır. Ayrıca birinci el orijinal kaynak olarak yukarıda da zikredildiği gibi Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı envanterinde bulunan arşiv belgelerinden yararlanılmıştır.

Arşiv Belgelerine Göre XVII-XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde Yaşanan Depremler konulu çalışmanın birinci bölümünde; tahrip olan yerlere devlet desteği, ikinci bölümde depremde devletin varlığını hissettirmesi, üçüncü bölümde depremi suiistimal edenler incelenecektir.

1. Tahrip Olan Yerlere Devlet Desteği

Deprem meydana geldiğinde Osmanlı halkı depremin şokunu atlattıktan sonra depremin tahrip etmiş olduğu kamusal alanların tamirine yardım etmek için gayret göstermiştir. İnebahtı ve çevresinde bir deprem olmuştu. 2 Şubat 1745 tarihli belgeye göre İnebahtı Kalesi'nin tamir edilmesi gerekiyordu. Kale tamirini kalede görevli askerî sınıf ve İnebahtı halkı üstlenmişti. Kalenin tamiri için gerekli ödenek hükümet merkezinden talep edilmiştir (BOA. HAT. 1448.14). Görüldüğü gibi depremden zarar gören yerler arasında kale olması durumunda halk ve kale içerisindekilere bu kalenin tamirini üstlenmekten kaçınılıyordu.

Depremde zarar gören camiler genellikle bu camilerin vakıf yöneticileri tarafından onarılıyordu. Bu durum deprem sonrası vakıfların bir sivil toplum kuruluşu olarak vatandaşlar eliyle depremin yıkıcı sonucunu ortadan kaldırma ya da azaltma çalışmalarını göstermesi açısından önemlidir. 1779 tarihinde Malatya'da meydana gelen depremde Darussaade Ağası İsmail'in yaptırmış olduğu cami yıkılmıştı. Bu cami vakfın mütevellisi ve Darussaade Ağası İsmail'in amcaoğlu Es-Seyyit El-Hac Abdulkaki tarafından yeniden yaptırılmıştır (BOA. TS. MS. e. 1132. 16). 23 Mayıs 1766 tarihinde İstanbul'da meydana gelen depremde Küçük Ayasofya Camisi'nin büyük kubbesi birkaç yerden yarılmış, camiye ait tekkenin odası harap olmuştu. Caminin tamir edilmesi için gereken para vakıfta olmadığından evkaf hazinesinden karşılanması kararlaştırılmıştı (BOA. TS. MA. e. 567. 97). 1774 tarihli bir belgede İstanbul'da bir depremin meydana geldiği anlaşılmaktadır. Bu depremde At Meydanı'nda bulunan Firuz Ağa Mescidi'nin

zarar gördüğü anlaşılmaktadır. Firuz Ağa Mescidi'nin mütevellisi bulunan Hafız Mehmet, depremde caminin tahrip olan yerlerini ve bu yerlere ne kadar ücret gideceğini ayrıntısıyla hesaplayarak raporlamıştır (BOA. TS. MA. e. 857. 72).

Deprem olduktan sonra devlet hasar tespiti yaparak mal ve can kaybını kayıt altına alıyordu. Koritos - Yunanca Korinthos Mora'da Rumeli eyaletine sonraları Kaptanpaşa eyaletinde bulunan kaza/naahiye (Sezen, 2017, s.480) ve varoşlarında 13 Şubat 1744 tarihli belgeye göre; şiddetli bir deprem olmuştur. Bu depremde Koritos halkının hane ve damları yıkılmış, birçok insan depremde hayatını kaybetmiştir. Deprem olduktan sonra devlet hasar tespiti yaparak mal ve can kaybını kayıt altına alınmıştır. Burada meydana gelen depremde birçok cami, hane yıkılmıştır. Bu depremde çeşitli köylerde toplam 682 dam ve kule yıkılmış ve kadı tarafından yıkılan, çatlayan ahır, samanlık, ev, cami ve kiliselerin hasarları yıkılmış yarı yıkılmış bir taraftan yıkılmış ya da çatlamış şekliyle rapor haline getirilmiştir. Bu durumda meydana gelen depremin şiddetinin fazla olduğu söylenebilir. Kadı tarafından binaların durumu tespit edilmesine rağmen vefat edenlerin durumlarını gösterir bir bulguya ayrıntılı olarak rastlanmamıştır. Bu kadar yıkıntıya göre söz konusu raporda bir kişinin vefat ettiği raporda belirtilmiştir.³ Koritos'ta yaşanan depremde tahrip olan cami; kilise, ev samanlık gibi yapılardaki hasarlar detaylı bir şekilde belirtilmemiş yıkıldı, yarı yıkıldı ya da çatladı şeklinde ifade edilmiştir. Edirne'de meydana gelen depremde tahrip olan Halil Paşa Han'ın odaları, bu odaların hangi tarafında tahribat olduğu tüm detaylarıyla hatta uzunluklarıyla rapor edilmiştir (BOA. TS. MA. d. 7641).

2. Depremde Devletin Varlığını Hissettirmesi

Deprem olduğunda şiddetine de bağlı olarak can ve mal kaybı, olası bir durumdur. XVII. yüzyılın ikinci çeyreğinde Amasya'da büyük bir deprem olmuş ve bu deprem "zelzele-i kebir" şeklinde nitelendirilmiştir. Bu depremde bazı yerler zarar görmüştür.

Amasya'daki büyük depremde Sultan II. Beyazıt'ın bina ettirdiği Cami-i Kebir ve imarethanelerinin bazı yerleri hasar almıştır. Sultan IV. Mehmet, depremde zarar gören Sultan II. Bayezid'in bina ettirdiği cami ve imarethanenin tamir masraflarının yine Sultan II. Bayezid'in kurmuş olduğu vakıf gelirlerine iki yıl dokunulmayarak bu vakfın gelirlerinden karşılanmasını istemiştir. Ancak depremin neden olduğu cami ve imarethane tahribatı fazla olunca Sultan II. Bayezid Han'ın kurmuş olduğu vakfının iki yıllık geliri cami ve imaret tamirine yetmeyince aynı vakfın gelirinin iki yılının daha depremin tahrip ettiği cami ve imaretin tamir masraflarına harcanması Sultan IV. Mehmet tarafından kararlaştırılmıştır. Depremde zarar gören yerlerin tamiri için Sultan II. Bayezid Han'ın kurduğu vakfın dört yıllık geliri olan 80 keseye yakın akçe bu cami ve imaretin tamiri için ayrılmıştı (BOA. TS. MA. e. 781.32).

Depremin yaptığı tahribat halkın mal varlığını kaybetmesine ve bu durum da ekonomik durgunluğa yol açıyordu. Osmanlı Devleti sınırları içerisinde yaşanan depremler, deprem afetine uğrayanların mali durumunu bozduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle Osmanlı Devleti'nin deprem olan birçok bölgesinde, devlet depremedelerin vergilerini ya hafifletmiş ya da vergi tahsilini ertelemiştir. Bozcaada'da meydana gelen bir deprem sonucu adanın ahalisi vergilerini ödemekte zorlanmış ve depremede ada ahalisini borçlarının ertelenmesi istenmiştir (BOA. A. MKT. UM. 375. 40). 21 Ağustos 1750

³ Deprem sonrası yapılan hasar tespiti için bkz. Ekler Tablo 1.

tarihinde Ramazan ayında Filibe’de yaşanan deprem halkı perişan etmiştir. Depremde cizyelerini ödemekte zorlanacaklarını ifade eden Filibe halkı kadıdan cizyelerinde indirimde gidilmesi talebinde bulunmuş ve bu talep hükümet merkezince uygun bulunmuştur. Filibelilerin ödemesi gereken miktarı devlet başka cizye kalemlerine yüklenmesi şartıyla kabul etmiştir (BOA. AE. SMHD. I.254. 20730). Osmanlı devleti, depremden mağdur olan halkın cizye bedellerinde bir miktar indirimde giderek ya da vergiden muaf tutarak depremde zarar gören halkın rahatlamasını sağlamıştır.

Meydana gelen depremlerde zarar gören yapıların onarımında halk da çalışmıştır. 1609 yılında meydana gelen bir depremde Rodos Kalesi tahrip olmuştu. Osmanlı Devleti depremden harap olan bu kalenin tamir işlerinde depremden zarar görmeyen Rodos Adası ahalisinin imece yöntemiyle üçer gün çalıştırılmasına karar vermiştir (BOA. A.DVNSMHM. d. 78. 698). Görüldüğü gibi Osmanlı Devleti yetkilileri Rodos’ta olan depremde depremedelerden depremde zarar görenleri çalıştırmayı uygun bulmamıştır. Ancak depremde hiç zarar görmeyen ada sakinlerinin çalıştırılması yolunu tercih etmiştir.

Deprem hadisesi olağanın dışında bir hadise olduğundan vuku bulduğunda devlet o yörenin zenginlerinden depreme özgü vergi talep edebilmiştir. İzmir’de Kasım 1688 tarihinde zelzele-i azim adı verilen büyük bir deprem olmuştu. Bu depremde İzmir’e yakın Seyrek Bolu Kalesi tamamıyla yıkılmıştı. Bu kalenin tamir ettirilmesi devlet yetkililerince önemli görülüyordu. Kalenin tamir edilebilmesi için Seferihisar kazası zenginlerini üç bin kuruş vermesi için İzmir kadısına emr-i şerif gönderilmiş fakat bu emre Seferihisar kazasından Hüseyin, Veli, Kapran isimli sipahiler karşı çıkmışlar hatta kale tamiri için başkalarından toplanan paranın toplanmasına engel olmuşlardır. Hükümet merkezinden İzmir kadısına gönderilen hükümlerle depremde zarar gören Seyrek Bolu Kalesi’nin tamiri için para toplanması işine karşı çıkanların engellenmesi istenmiştir (BOA. A. DVNS. MHM. d. 98. 40).

Osmanlı Devleti’nde meydana gelen depremlerden sonra genellikle inşaat ustaları, marangoz gibi zanaatkâr ve işçilere ihtiyaç duyulmuştur (BOA. C. DH. 326.16257; BOA. TS. MA. d. 10029). Depremde zarar gören yerler sanatlı ve tarihi öneme sahip binalar olması durumunda bu binaların tamiri işi bilen, sanatında mahir kişiler tarafından yapılıyordu. Şam’da meydana gelen depremde tahrip olan Şam Kalesi ve Emeviye Camisi için bir bina emini atanmıştır. 13 Ocak 1770 tarihli belgeye göre Şam Kalesi ve Emevi Camisi’ni tamir ettirmek üzere atanan bina emini bu yapıların tamirinin rastgele inşaat ustalarınca onarılması yolunun yanlış olduğu düşünmüş olmalı ki Halep, Antakya, Sayda ve Humus’tan sanatlarını güzel icra eden amele ve ustalarla bu yapıların tamir ettirilmesini uygun bulmuştur (BOA. SMST. III. 131. 10196).

3. Depremi Suistimal Edenler

Osmanlı Devleti’nde çeşitli zaman dilimlerinde meydana gelen depremlerde devlet ve halkın depremin yıkıcı etkilerini azaltmak için çalışmışlardır. Ancak bazı zamanlarda depremi suiistimal eden kişiler ve topluluklar olmuştur.

Deprem olduktan sonra kötü niyetli insanların yağmaladıkları, çaldıkları yerlerin başında dükkân, mağaza gibi yerler gelir. Van’da 1646 tarihinde meydana gelen depremde Sinaniye Camisi yıkılmıştı. Bu caminin dükkân ve arazilerine depremi fırsat bilen mütegalibeler el koymuştur. Depremi fırsat bilerek vakıf malını yağmalayanların yağmaları hükümet merkezinden yazılan bir hükümlerle engellenmeye çalışılmıştır (BOA.

A. DVNSMHM. d. 91. 291). Deprem, fırsatçıların ortaya çıkmasına sebebiyet veren bir olgudur. Böyle günler ve durumlarda toplum önemli sınavlardan geçer. Ancak genelde fırsatçılar, insanların çaresizliklerinden bugünlerde yararlanarak toplumun etik değerlerinden haberdar olmadıklarını göstermiş oluyorlar.

Teke sancağı ve Finike kazasında bir deprem olmuştur. Bu deprem, 10 Ocak 1743 tarihinde belgeye göre salı gecesi saat sekiz civarında vukua gelmiştir (BOA. AE. SMHD. I. 76. 5006. 1). Teke'de yaşayan halk, bu depremde depremin yıkıcı ve çaresizliğe düşürücü etkileriyle mücadele etmeye çalışıyordu. Teke ve Finike deniz kenarında şehirler olması nedeniyle deprem meydana geldiği zamanda halk, bir yandan da düşman korsanlarıyla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Halk, perişan bir duruma düşmüştür. Teke sancağına bağlı Finike kazasında Yılan Başlığa bağlı Berkos Kalesi deprem nedeniyle harap olmuştu (BOA. AE. SMHD. I. 76. 5006. 1). Oysa yaz mevsiminde bu kaleler *memerr-i korsandır* (BOA. AE. SMHD. I. 76. 5006. 7). Kale civarında korsan dolaştığı için buraların tamir edilmesi önemli bir iş olarak görülmüştür (BOA. AE. SMHD. I. 76. 5006. 1). Görüldüğü gibi korsanlar, bir deprem yaşamış ve halkı perişan olmuş ve zor duruma düşmüş Finike halkının çaresizliğine bile bakmayarak saldırmaktan kaçınmamışlardır.

Bir devlette deprem gibi doğal afet yaşandığında genellikle kurtarma, yardımlaşma üst düzeye çıkar. Deprem yardımlaşma ve dayanışmanın artmasına vesile olduğu gibi kötü niyetli insanların da ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. 19 Temmuz 1784 tarihinde Erzincan'da deprem olmuştur. Eski Erzurum valisi Vezir Süleyman Paşa bu depreme Erzincan'da iken hayatını kaybetmiştir. Deprem sonrası asayiş ve emniyetin zayıflamasını fırsat bilen Erzincan ahalisi ve Erzincan köylüleri, Vezir Süleyman Paşa'nın emval ve eşyasını yağmalamışlardır. Vezir Süleyman Paşa'nın depremden dolayı vefat ettiği öğrenildiğinde yağmadan geriye kalan malların kaydı tutularak bu mallar İstanbul'a gönderilmiştir (BOA. D. BŞM. MHF. d. 12900).

Sonuç

16 ve 17. yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde yaşanan depremler hem devletin hem de toplumun tepkilerini anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır. Bu dönemde meydana gelen depremler, Osmanlı coğrafyasının jeolojik olarak aktif bir bölgede yer almasının kaçınılmaz bir sonucudur. Depremler, sadece fiziki yıkıma yol açmamış, aynı zamanda Osmanlı toplumunun sosyal ve psikolojik yapısını da derinden etkilemiştir.

Osmanlı Devleti, depremlere karşı aldığı önlemlerle, yönetimin kriz anlarındaki reflekslerini ve topluma karşı olan sorumluluğunu açıkça ortaya koymuştur. Devletin, halktan topladığı vergileri ertelemesi veya almaması gibi uygulamalar, devlet-halk ilişkisinin kriz dönemlerindeki dinamiklerini gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda, Osmanlı Devleti'nin deprem sonrası halka yönelik uygulamaları, sosyal dayanışmayı teşvik edici nitelikte olmuş ve toplumun kendini yeniden inşa etme sürecinde önemli rol oynamıştır.

Halkın depremlere karşı geliştirdiği tepkiler ise büyük ölçüde hayatta kalma içgüdüleri ve sosyal dayanışma çerçevesinde şekillenmiştir. Osmanlı toplumu, depremler sonrasında hem bireysel hem de toplumsal düzeyde hızlı bir toparlanma süreci yaşamış, özellikle dini yapılar ve kamusal alanların onarımında aktif rol almıştır. Bu durum, Osmanlı toplumunun kriz anlarındaki dayanıklılığını ve toplumsal dayanışmanın gücünü göstermektedir.

Sonuç olarak, 16. ve 17. yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde yaşanan depremler, sadece bir doğal afet olmanın ötesine geçmiş, toplumsal hafızada derin izler bırakmış ve devlet ile toplum arasındaki ilişkilerin yeniden şekillenmesine yol açmıştır. Osmanlı Devleti'nin depremlere karşı geliştirdiği politikalar ve halkın bu politikalara tepkisi, günümüzde de kriz yönetimi ve toplumsal dayanışma konularında önemli dersler sunmaktadır. Bu bulgular, Osmanlı Devleti'nin kriz anlarındaki yönetim stratejileri ve toplumsal dinamikleri anlamak açısından kıymetli bir kaynak teşkil etmektedir.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Benzerlik Taraması	Yapıldı - İthenticate
Etik Bildirim	itobiad@itobiad.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Yazar Katkıları	Tek yazarlı

Kaynakça | References

Arşiv Belgeleri

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

Ali Emirî Sultan Selim III (SSLM. III). 202.12076.

Ali Emirî Sultan Mahmud I. (AE. SMHD. I) 254. 20730; 76.5006.1; 76.5006.7.

Ali Emirî Sultan Mustafa III (AE. SMST. III.) 131. 10196.

Cevdet Dâhiliye (C.DH) 326. 16257.

Divan-ı Hümâyûn Sicillatı Mühimme Defterleri (A. DVNS. MHM. d). 78.698; 78.708; 91.291; 98.40; 98.67.

Hatt-ı Hümayun (HAT). 1448.14; 892. 39373.

Sadâret Mektubî Kalemi Umum Vilayet (A. MKT. UM). 375.40.

Şura-yı devlet (ŞD). 1380.12; 2887.68; 1645.22.

Topkapı Sarayı Müzesi defteri (TS. MA. d). 10029, 7641.

Topkapı Sarayı Müzesi Evrakı (TS. MA. e). 567. 97; 670. 37; 670. 31; 781.32, 857. 72; 1132. 16.

Muhallefat Halifesi Defterleri (D. BŞM. MHF. d.) 12900.

Ahmet bin Recep El-Kostantini. (1139). *Risale-i Zelzele* (42 Kon 4172) [Yazma Eser]. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi.

Aslaner, M., ve Çolak, F. (2023). Cumhuriyet Dönemi'nde İzmir'de Yaşanan 6 Büyüklüğü ve Üzeri Depremler. *Türk Deprem Araştırma Derneği*, 2(5), 331-351.

Bayram. (2008). *Amasya'ya Vali Osmanlı'ya Padişah Bir Şair Adli Sultan II. Bayezîd Hân-ı Velî*. Amasya Valiliği.

Drevs, R. (2014). *Tunç Çağının Sonu Askerî Değişim ve Antik Akdeniz'de Çöküş* (T. Ersoy ve G. Ergin, Çev.). Türkiye İş Bankası.

Ekici, Ö. K. (2023). Yüzyılın En Yıkıcı Karasal "İkili" Depremleri... 6 Şubat 2023 Depremleri. *Bilim ve Teknik*, 56(664), 6-13.

Görür, N. (2020). *Türkiye'de Deprem Az Gittik Uz Gittik..* (1. bs). Doğan Kitap.

Guirguis, M. (2008). *An Armenian Artist in Ottoman Egypt Yuhanna al-Armani and His Coptic Icons*. The American University in Cairo Press.

Kenanoğlu, M. (2017). *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek* (4. bs). Klasik.

Lemi. (2012). İlk Müstakil Deprem Kitabı: Risâle-i Zelzele. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 44(44), 1-81.

Özkaynar, G. K. (2023). Afet Döneminde Yönetim Fonksiyonlarının Uygulanma Sürecine Yönelik Bir Araştırma: Kahramanmaraş Depremi Özelinde Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği. *Türk Deprem Araştırma Dergisi*, 2(5), 105-127.

Sezen, T. (2017). *Osmanlı Yer Adları* (2. bs). T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.

Tansel, S. (2023). *Sultan II. baze't'in Siyasî Hayatı* (2. bs). Türk Tarih Kurumu.

Yekbaş, H. (2016). *Malatyalı Necati Divanı*. Malatya Valiliği.

EKLER

Tablo 1

Rumeli'de Koritos Şehrinde Meydana Gelen Deprem ve Hasar Tespiti

Şehir ve Yıkılan Yer-Mal sahibi	Şehir ve Yıkılan Yer-Mal sahibi	Şehir ve Yıkılan Yer-Mal sahibi
Varoş-Çarşı Camisi minaresi	Varoş-Alay Bey Camisi'nin saçakları	Varış-Hasbo Bey Camisi'nin bir kısmı
Varoş-Boşnak zevcesi Hatice Hanım'ın evinin tamamı	Varış'da Abdi Beyin kulesinin bir kısmı tamamem yıkıldı bir kısmı yarıldı	Varoş-Çarıda 20 dükkan ve dam
Varoş- Diğer birçok yer yıkıldı	Varoş-Köyleri-Dimitraki'nin evi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Köse Banagor v. Nikola hanesi tamamen
Varoş-Köyleri- Köse Ayla hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Estemlu v. Kostendi hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Yorgaki v. Ayla hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Banabot Kaçori hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Banapot Eftemi hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Nikola Neroci hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Dimitraki v. Todoroki hanesi tamamen	Varoş-Köyleri- Kostandi v. Nikola hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Benabot v. Kıryazi hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Tenaşi v. İşloki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Dimitri v. Dilmeşdişkenu	hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Nikola v. Niyaki'nin iki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Yorgi v. Kostendi iki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Nikola v. Dimitraki iki hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri-Panago v. Yorgo hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Ergeri v. Kanilo hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Banabot v. Joti hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Yorgaki v. Panalot hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Yani v. Tenaşi hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Yorgaki v. Apostoli iki hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri-Tenaşi v. Kostandi hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Nikola v. Todoroki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Dali v. Estozo hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri-İspelotaki v. Benapot iki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Rodi v. -Dali beş dam, ve kule, iki çift hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Minhali v. Estero hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Yanaki v. Banalot hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Enkli v. Todoro hanesi tamamen yıkıldı	Nikola v. Kostandi hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri-Yanaki v. Niko hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Yanaki v. Yorgaki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Meneloki v. Espelotaki hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- banalot v. Nikola hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Nikola v. Esblotaki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Estataki v. Polo hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Espelo v. Dosto dolu hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Benaki v. Tirono	Varoş-Köyleri- Nikolo v. Tirono hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Yorgaki v. Yanaki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Papa Benelot v. hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Yanaki v. Yandazi hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Yorgaki v. Derstando hanesi tamamen yıkıldı	Yanaki v. Kostandi hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Yorgaki v. Yanaki hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Estero v. Yanaki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Benzero v. Şocari hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Dimitraki v. Andarya hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Nebatbo v. Andaryano iki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Anastasi v. Dimitraki Beş hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Estero v. Yorgi hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Papacur Standaki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Benzero v. Korgeda hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Zafri v. İstiploti hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Teryande Felo İspelovi hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- İstetaki v. Nepalot hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Dimitri v. Kostandi hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Yanaki v. Tenanom iki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Kanlo v. Borgolo hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Hristando v. Yorgaki hanesi tamamen yıkıldı

Varoş-Köyleri-Dimitraki v. Niko 1 dam tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Sohari v. İstetaki 2 hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Benzero v. Borgulo hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Aleksandri v. Toğri hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Dimitraki v. Ferestorlo hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Estemo v. Estemat hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Nikolo v. Srotho hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Varoş-Köyleri-Yandezi v. Apostol hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Hayıt v. Nikolo hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Yorgo v. Alari hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Palalogo v. Yanaki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Polo v. Estemat hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri-Yorgaki v. Dero hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Erkeri v. Yanaki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Andoroco v. Egri hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Eslo v. Estoro hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Nikolo v. Kamuşi hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Metropolid rahibin üç hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri-Rayia v. Yani hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Papa Agos hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Papa Niyaki hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Panalot v. Halya hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Panago v. Simo hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Papa Mahoka iki hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Todoraki v. Kiga hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Vasiliv. Yorgaki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Tenaşi v. Yani hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Yani v. Erkili hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Yorgaki v. Petroca hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Yamandi v. Petroca hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Yorgaki v. Yani hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Benaki v. Egri hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Şerar Hari v. Kini hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Diyanamdi v. Panalot hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Espelo v. Paluharoni hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Yorgaki v. Andoni hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Yanaho v. Kohari hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Niko v. Banalot iki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Zafri v. Palahoroni hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri-Ergiri v. Darto hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Acı Yorgaki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Değirmenci Dimitraki hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Dimitri Pano hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- İstetaki v. Yorgaki hanesi tamamen yıkıldı	Nikolo v. Yamandi hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Dimitraki v. Nikolo hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Tenaşi v. Manoko hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- İspeloti v. Dimitraki hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Nikolo v. Dimitraki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Yanaki v. Aleksandri hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Felpaki v. Tenaşi hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- İliya v. Tenaşi hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- İspeloti v. Haristodolo hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Nikolo v. Todoroki hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Andarya v. Yorgaki hanesi tamamen yıkıldı	Manoli v. Yorgaki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Paparali hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri-Papa Benapoti hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Ağa v. Metro hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Benzor v. Yorgaki hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Esmati v. Bati hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Panabot v. Yandazi iki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Tohari v. Kostandi hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Nikolo v. Estamati hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Regaki yıkılmış	Varoş-Köyleri-Kostandi v. Palahoroni hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Todori v. Andoni hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Yorgaki v. Vasili hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri-Estamo v. Panalot hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Panalot v. Malahat hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Tenaşi v. Yanaki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Nikolo v. Tenaşi hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Yani v. Estorolo hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Rodi v. Petroca	Varoş-Köyleri- Panalot v. Tarlamba hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Papa Dimitraki iki hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Dimitri v. Tenaşi hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Yorgaki v. Nikola hanesi tamamen yıkıldı
Varoş-Köyleri- Penalapoti v. Haristando hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Panapboti v. ANderya hanesi tamamen yıkıldı	Varoş-Köyleri- Kilise-yi Ayoyani Yarısı yıkıldı

Varoş-Köyleri- Kilise-yi Ayayorgi yarısı yıkıldı	Varoş-Köyleri- Kilise-yi Aya Dimitri Yarısı yıkıldı	Varoş-Köyleri- Kilise-yi Aya Nikola üç ve dört tarafından yapılmış
Karye-i mezbûrede LLafazan Ahmet Beşe'nin iki dam yıkıldı. iki öküz	Meno Beşe'nin iki hanesi ve bir damı tamamen yıkıldı	Nikola v. Kostandi hanesinin yarısı yıkıldı
Yanaki v. Kostandi hanesinin yarısı yıkıldı	Anastebani v. Kanlo hanesinin yarısı	Tenaşi v. Todoroki hanesinin yarısı
Yorgaki v. Benalot hanesinin yarısı	Benaloti v. Haristo Hanesi tamamen yıkıldı.	Pallogo v. İselotaki hanesinin yarısı
Akarto v. Benaki hanesinin yarısı	Dimitri v. İselotaki hanesinin yarısı	Yamandi v. Petroçe hanesinin yarısı
Benzero v. Benalot hanesinin yarısı	Yorgaki v. İstero hanesinin yarısı	Tenaşi v. Yorgo hanesinin yarısı
Felo v. Benaki hanesinin yarısı	Nikolo v. Manlaki hanesinin yarısı	Espelo v. Benalot hanesi üç dört tarafından çatlak
Dimitraki v. Nikolo hanesi ve kulesinin yarısı yıkıldı	Espelo v. Nikolo hanesinin yarısı	Panago v. Nikolo hanesinin yarısı
Rodi v. Nikolo hanesinin yarısı	Rodi v.Tenaşi v. Duka hanesinin yarısı	Benaki v. Korti hanesinin yarısı
Espelo v. Kanlo hanesinin yarısı	Penalot v. Enka hanesinin yarısı	Yorgaki v. Palologo hanesinin yarısı
Espelo v. Haristodolo hanesinin yarısı	Papa Dimo hanesinin yarısı	Nikolo v. Penalot hanesinin yarısı
Espelo v. Lambero hanesinin yarısı	Haristodolo v. Todoraki hanesinin yarısı	Penaki v. Agosto hanesinin yarısı
Benaki v. Yorgaki hanesinin yarısı	İlya v. Yorgaki hanesinin yarısı	Rodi v. Yorgaki hanesinin yarısı
Koca Başı Yorganda'nın üç hane ve Terkola dört tarafından yarıldı	Estaki v. Balalogo hanesinin yarısı yarıldı.	Petroca v. benalot hanesi yarıldı
Nikolata v. Estoro hanesi yarıldı.	Dimitraki v. Benaki hanesi yarıldı.	Koca başı Espero'nun hanesi yarıldı.
Estataki v. Haristolo hanesi yarıldı.	Nikolo v. Yorgaki hanesi yarıldı.	Benaki v. Yorgaki hanesinin yarısı yıkıldı
Yani v. Yorgaki hanesinin yarısı	Estoro v. Andi hanesinin yarısı	Panago v. Estemani hanesinin yarısı
Nikolo v. Belohori hanesinin yarısı	Zahari v. Todoro hanesinin yarısı	Panago v. Benaki hanesi yarıldı.
Nikolo v. Benzero hanesi yarıldı.	Palologo v. Köre hanesi yarıldı.	Penaloti v. Yani hanesi yarıldı.
Der Karye-i Lolşi		
Osman Ağanın üç damı tamamıyla yıkıldı	El-hac Ali'nin üç damı tamamıyla yıkıldı	Yorgaki v. Kola hanesi tamamen yıkıldı
Vedede v. Todoro hanesi tamamıyla yıkıldı		
Der karye-i Sulu		
Osman Ağa'nın iki damı tamamıyla yıkıldı	Vasbeloti v. Dimo hanesi tamamıyla yıkıldı	
Der karye-i Dalçeken		
Karye ahalsinin bir damı tamamıyla yıkıldı	El-Hac Hasan damları tamamen yıkıldı.	
Der karye-i Veledot		
On aded menzil tamamen yıkıldı.		
Der karye-i Penarit		
Mukabeleci Mehmed Efendi'nin üç menzili tamamen yıkıldı	El-Hac Hüseyin'in üç menzili tamamen yıkıldı	Ahmet'İN Bir menzili tamamen yıkıldı
Kördos sakinlerinden Şişman Mustafa'nın bir menzili tamamen yıkıldı.	Halil'in bir menzili tamamen yıkıldı. Söz konusu menzilin altında bir kişi vefat etti.	
Der karye-i Markaşi		
Mukabeleci Mehmet Efendi'nin	İbrahim'in iki menzili tamamen	Gördoslu Ahmed ağa'nın iki

çiftliğinde beş dam tamamen yıkıldı	yıkıldı.	damı tamamen yıkıldı
Gördoslu Baba Ahmed'in bir menzili tamamen yıkıldı		
Der karye-i Döşe		
Halil'in değirmenin yarısı	Abdi beyin değirmeni tamamen yıkıldı	Metro v. Belici menzili tamamen yıkıldı
Kola defra menzili tamamen yıkıldı	Kola v. kondoyani menzili tamamen	Benaloti menzilin yarısı yıkıldı.
Marino ALno menzilin yarısı yıkıldı	Gerki v. Benaloti menzilin yarısı yıkıldı	Esloiti Kokiya menzilin yarısı yıkıldı
İsim silinmiş bu menzilin yarısı yıkılmış.		Encel Mozaki menzilin yarısı yıkıldı
Kola Mozaki menzilin yarısı yıkıldı	Panohoti menzilin yarısı yıkıldı	Kola Darko menzilin yarısı yıkıldı
Baba Dimo menzilin yarısı yıkıldı	Kola İstebani menzilin yarısı yıkıldı	Kola Milona menzilin tamamen yıkıldı
Gerki Nika menzilin tamamı yıkıldı	Yorgo v. Dima tamamen yıkıldı.	Benaloti menzili menzilin yarısı yıkıldı
Todoro Berado menzili tamamen yıkıldı		
Der karye-i Mazı		
Dört hane tamamen yıkıldı	Terzi dükkkanı yarısı yıkıldı	
Der karye-i Zaholi		
Mahalle potamuz	Faho v. Yorgaki hanesinin yarısı	Mihali Yarari menzilin yarısı yıkıldı
Dimitraki v. Dafini menzilin yarısı yıkıldı	Yorgo Lazata menzilin yarısı yıkıldı	Zaferi v. Borgosed menzilin yarısı yıkıldı
Dimitri Lazata menzilin yarısı yıkıldı	Benaki v. Kolofya menzilin yarısı yıkıldı	Galfonorezo menzilin yarısı yıkıldı
Taranda Felogorba menzilin yarısı yıkıldı	Kostandi Zaro menzilin yarısı yıkıldı	Hidmo Kolora iki hanesinin tamamı yıkıldı
Papavek hanesinin tamamı yıkıldı	Andoni v. Melsadobolo hanesinin tamamı yıkıldı	Andoraca Melparolo hanesinin tamamı yıkıldı
İstanaki Borya hanesinin tamamı yıkıldı	Dimrorya menzilin yarısı yıkıldı	Palologo menzilin yarısı yıkıldı
Encel Panago menzilin yarısı yıkıldı	Mihali Kirbazi menzilin yarısı yıkıldı	Şohari Kanlo menzilin yarısı yıkıldı
Kazaki Vasili menzilin yarısı yıkıldı	Filbaki v. Zaferi hanesinin tamamı yıkıldı	İstataki v. Zaferi hanesinin tamamı yıkıldı
Benaloki hanesinin tamamı yıkıldı	Dimitraki v. Papaz hanesinin tamamı yıkıldı	İstetaki v. Nikola hanesinin tamamı yıkıldı
Dimitraki v. Papas oğlu hanesinin tamamı yıkıldı	Yamantakefel hanesinin tamamı yıkıldı	Anastasya menzilin yarısı yıkıldı
Haristodolo v. Nikola hanesinin tamamı yıkıldı	Pabek oğlu Yorbaki menzilin yarısı yıkıldı	Benaloki Moroplo hanesinin tamamı yıkıldı
Ester v. Kololoki menzilin yarısı yıkıldı	Andaryalazo menzilin yarısı yıkıldı	Dimolazo hanesinin tamamı yıkıldı
Palogobrari menzilin yarısı yıkıldı	Poldorosrari menzilin yarısı yıkıldı	Papas oğlu Merbano hanesinin tamamı yıkıldı
Anaganos İstamtlu menzilin yarısı yıkıldı menzilin yarısı yıkıldı	Mandezikogi menzilin yarısı yıkıldı	Niko Kortez menzilin yarısı yıkıldı
Miho perari menzilin yarısı yıkıldı	<i>Mahalle-i Kotoz an karye-i mezkûr</i>	
Benaki Benzero menzilin yarısı yıkıldı	Nikolo v. Elya menzilin yarısı yıkıldı	Kostandi Zagana menzilin yarısı yıkıldı
Todoro v. Efy menzilin yarısı yıkıldı	Benaki Tarandaflo menzilin yarısı yıkıldı	Şohari v. Efy menzilin yarısı yıkıldı

Panago v. Kostandi hanesinin tamamı yıkıldı	Yamandı Tarandaflo v. Berzo Etranik menzilinın yarısı yıkıldı	Benaki v. Nikolo menzilinın yarısı yıkıldı
Zaferi Maramsa menzilinın yarısı yıkıldı	Zaferi Karani menzilinın yarısı yıkıldı	Benayoni Milona menzilinın yarısı yıkıldı
Nikolo v. Yorgaki menzilinın yarısı yıkıldı	Papa Dimitri menzilinın yarısı yıkıldı	Benaki v. Efti hanesinin tamamı yıkıldı
Kostandi v. Efti hanesinin tamamı yıkıldı	Andaryafelo pero hanesinin tamamı yıkıldı	(s.5) Todori Fasalo hanesinin tamamı yıkıldı
Galo Fetomolo hanesinin tamamı yıkıldı	Espelo v. Nikolo hanesinin tamamı yıkıldı	Pelohoroni ve Kirbako hanesinin tamamı yıkıldı
Yorgaki Filibaki hanesinin tamamı yıkıldı	Şohari Molo hanesinin tamamı yıkıldı	Andorya Mamenya hanesinin tamamı yıkıldı
Yanki v. Cora hanesinin tamamı yıkıldı	Filibaki v. Benalot hanesinin tamamı yıkıldı	Tenaşi Galofeno hanesinin tamamı yıkıldı
Anaganosti v. Dimitraki hanesinin tamamı yıkıldı	Papa Trandefelo v. Haristodolo hanesinin tamamı yıkıldı	Fili v. Dimitri hanesinin tamamı yıkıldı
Zaferi v. Todori hanesinin tamamı yıkıldı	Anastasi Molo hanesinin yarısı yıkıldı	Mahalle-i Bergoz an karye-i mezkûr
Nioklo Kalbetri hanesinin tamamı yıkıldı	Teraco v. Yani hanesinin yarısı yıkıldı	Estemani v. Benaloti hanesinin tamamı yıkıldı
Beneloti Kakava hanesinin tamamı yıkıldı	Dimitraki v. KAKAVA hanesinin tamamı yıkıldı	Benakta Çokono hanesinin tamamı yıkıldı
Ahmed Paşa Baş çukadarı kulesinin yarısı ve bir ahırını yıkıldı	Molla Ömer'in iki aded menzilinın biri yarısına kadar diğeri tamamen yıkıldı	Kitabet memuru iki ahırını ve bir evi tamamen
Estemativ. Bolo hanesinin tamamı yıkıldı	Nikolav. Bero hanesinin tamamı yıkıldı	Kostandino hanesinin tamamı yıkıldı
Todoro v. Estemati hanesinin bir tarafı yıkıldı.	Haristodolo v. Kostandi hanesinin yarısı yıkıldı	Yanaki hanesinin yarısı yıkıldı
Dimitraki Kaka ve kardeşi Poli Horoni hanesinin yarısı yıkıldı	Dimitri Eriser Hanesinin yarısı yıkıldı	An nahıye-i Zir der karye-i Eniklu Kasru
Todoro v. Dima hanesinin tamamı yıkıldı	Derdo v. Royma hanesinin tamamı yıkıldı	Dimazro hanesinin tamamı yıkıldı
Tanaşi Zoli Hanesinin tamamı yıkıldı	Estemati Nesa hanesinin tamamı yıkıldı	Ersero hanesinin tamamı yıkıldı
Todoro v. Encelo hanesinin tamamı yıkıldı	Mendeflova v. Gari hanesinin tamamı yıkıldı	Heldani hanesinin tamamı yıkıldı
Meter v. Nikolo hanesinin tamamı yıkıldı	Nikolo v. Estema hanesinin tamamı yıkıldı	Der karye-i Sulu an nahıye-i mezkur
Amandali hanesinin tamamı yıkıldı	Kiga Kalisis hanesinin tamamı yıkıldı	Tanaşa busbe hanesinin tamamı yıkıldı
Derdo v. Eşli hanesinin tamamı yıkıldı	Marko v. Yakot hanesinin tamamı yıkıldı	Benaboti Kamozo hanesinin tamamı yıkıldı
Yorgaki Estani hanesinin tamamı yıkıldı	Eşli Bayora hanesinin tamamı yıkıldı	Demayarına hanesinin tamamı yıkıldı
Yani Kosta hanesinin tamamı yıkıldı	Todor v. Manna hanesinin tamamı yıkıldı	Meter İskafidi hanesinin tamamı yıkıldı
Nika Nakaşi hanesinin tamamı yıkıldı	Kiga Martina hanesinin tamamı yıkıldı	Yani Roko hanesinin tamamı yıkıldı
Kolabaçani	Mano Kosta hanesinin tamamı yıkıldı	Hirekali hanesinin tamamı yıkıldı
Yani Toro hanesinin tamamı yıkıldı	Kula hanesinin tamamı yıkıldı	Yani Yana hanesinin tamamı yıkıldı
Dima Maçali hanesinin tamamı yıkıldı	Ekıbya Todori hanesinin tamamı yıkıldı	Hili Avaşi hanesinin tamamı yıkıldı
Der karye-i Sohfoz	Tanaşi hanesinin tamamı yıkıldı	Elya v. Dimitri hanesinin tamamı yıkıldı
Tanaşi v. Lavro hanesinin tamamı yıkıldı	Yanaki v. Nikola hanesinin tamamı yıkıldı	Yazı silinmiş

Yanaki v. Yama hanesinin tamamı yıkıldı	Todoro v. Niko hanesinin tamamı yıkıldı	Papa Bali v. Yagali hanesinin tamamı yıkıldı
Yazı silinmiş	Estemati v. hanesinin tamamı yıkıldı	Kiga v. Oskor hanesinin tamamı yıkıldı
Bereşlo v. Kula hanesinin tamamı yıkıldı	Yorhgaki v. Yorga hanesinin tamamı yıkıldı	Papa Todori hanesinin tamamı yıkıldı
Yorgaki v. Estemati hanesinin tamamı yıkıldı	Der karye-i Absarı an Nahiye-i bâli	Raka hanesinin tamamı yıkıldı
Yamandi hanesinin tamamı yıkıldı	Apostoli Hanesinin yarısı yıkıldı	Zero hanesinin yarısı yıkıldı
Marine Hanesinin yarısı yıkıldı	İbrahim hanesinin tamamı yıkıldı	Hüsevin hanesinin tamamı yıkıldı
Yorgola hanesinin yarısı yıkıldı	Tarakoli hanesinin yarısı yıkıldı	Meterce Nikolo hanesinin tamamı yıkıldı
Hasan hanesinin yarısı yıkıldı	İbrahim beşe bey hanesinin yarısı yıkıldı	Foznasana nam mahalde defterler kethüdası Ali Ağa'nın çiftliğinde sekiz dam ve bir samanlı tamamen yıkıldı
Ali Ağa'nın çiftliğine yakın Köşk isimli çiftlikte üç dam tamamıyla yıkıldı	Vece sahrasında çiftliklerde bir miktar damalar tamamen yıkıldı	Tüm dam ve kule 682

Belge Özeti : Koritos (Koridos) kazası varoşunda ve köylerinde H. 1156 tarihinde meydana gelen deprem üzerine hasar gören binaları ve sahiplerini belirtir defter. Bkz. BOA. A. DVN. d. 808.